

श्यामा प्रसाद मुखर्जी रूर्बन मिशन

नॅशनल रूर्बन मिशन "गावांच्या क्लस्टरच्या विकासाचे अनुसरण करते जे ग्रामीण समुदाय जीवनाचे सार जतन करतात आणि त्यांचे पालनपोषण करतात आणि समानता आणि सर्वसमावेशकतेवर लक्ष केंद्रित करतात ज्यात मूलभूतपणे शहरी स्वरूपातील समजल्या जाणाऱ्या सुविधांशी तडजोड न करता, अशा प्रकारे 'ग्रामीण गावे' एक क्लस्टर तयार केला जातो. या लेखात आपण श्यामा प्रसाद मुखर्जी रूर्बन अभियान या योजनेविषयी संपूर्ण माहिती घेणार आहोत.

श्यामा प्रसाद मुखर्जी रूर्बन अभियान

- ही योजना केंद्रीय कॅबिनेटने १६ सप्टेंबर २०१६ रोजी संमत केली, तर पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी २१ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी छत्तीसगडमधील राजनंदगाव जिल्ह्यातील कुरूभाट या गावातून ही योजना घोषित केली.
- रूर्बन म्हणजे rural+urban होय.
- ही एक क्लस्टर-आधारित विकासाची योजना असून

त्यामध्ये 'ग्रामीण आत्मा आणि शहरी सुविधा' असलेले क्लस्टर विकसित करण्याचा समावेश आहे.

- हे अभियान स्मार्ट गावे (smart villages) विकसित करण्याची योजना आहे.

मिशनचे उद्दिष्ट

- श्यामा प्रसाद मुखर्जी रूर्बन मिशन (SPMRM) चे उद्दिष्ट स्थानिक आर्थिक विकासाला चालना देणे, मूलभूत सेवा वाढवणे आणि सुनियोजित रूर्बन क्लस्टर तयार करणे हे आहे.

मिशनचे परिणाम

या मिशन अंतर्गत अपेक्षित मोठे परिणाम पुढीलप्रमाणे आहेत:

1. ग्रामीण-शहरी विभागणी कमी करणे -म्हणजे आर्थिक, तांत्रिक आणि सुविधा आणि सेवांशी संबंधित असलेले विभाजन.
2. ग्रामीण भागातील गरिबी आणि बेरोजगारी कमी करण्यावर भर देऊन स्थानिक आर्थिक विकासाला चालना देणे.
3. प्रदेशात विकासाचा प्रसार.
4. ग्रामीण भागात गुंतवणूक आकर्षित करणे.

वैशिष्ट्ये

● हे क्लस्टर्स योग्यपणे सीमांकीत असलेले व नियोजित लेआऊट असलेली क्षेत्रे असतील, राज्य शासनामार्फत ती अधिसूचित केली जातील.

● या क्लस्टर्सची निवड राज्य शासनामार्फत केली जाईल. हे क्लस्टर्स सपाट व किनारी भागात २५,००० ते ५०,००० लोकसंख्या असलेले, तर डोंगराळ / आदिवासी / वाळवंटी भागात ५,००० ते १५,००० लोकसंख्या असलेले ग्राम पंचायतींचे भौगोलिकदृष्ट्या सलग क्षेत्रे असतील.

- ग्रामीण विकास मंत्रालयामार्फत या क्लस्टर्सची निवड करण्यासाठी शास्त्रीय प्रक्रियेचा वापर केला जाईल. त्यामध्ये जिल्हा, तालुका व गाव पातळीवर लोकसंख्या, अर्थव्यवस्था, पर्यटन आणि यात्राविषयक महत्त्व यांचे वस्तुनिष्ठ विश्लेषण केले जाईल.
- पुढील ३ वर्षांमध्ये ३०० असे रूरबन क्लस्टर्स निर्माण करण्याचे लक्ष्य आहे.
- घटक: कौशल्य विकास, कृषि प्रक्रिया/ कृषि सेवा/साठवणूक/गोदामे, डिजिटल साक्षरता, स्वच्छता.
- पाईपड पाणी पुरवठा, घन व द्रव कचरा व्यवस्थापन, गावातील रस्ते व गटारी, पथदिवे, संपूर्ण, सोयींसहित मोबाईल आरोग्य केंद्रे, शाळा/उच्च शिक्षण सुविधांचे दर्जावर्धन, गावागावांमधील रस्ते जोडणी, संपूर्ण कनेक्टिव्हिटी, नागरिक सेवा केंद्रे, सार्वजनिक वाहतूक, एल.पी.जी. गॅस कनेक्शन.

रुर्बन योजनेंतर्गत प्रगती

● मिशन अंतर्गत 300 रुर्बन क्लस्टर्स कालबद्ध पद्धतीने विकसित करण्याची कल्पना आहे. यापैकी 296 क्लस्टर्सची निवड करण्यात आली आहे आणि मंजूर झालेल्या एकात्मिक क्लस्टर कृती योजना (ICAPs) ची संख्या 288 आहे आणि 240 च्या तपशीलवार प्रकल्प अहवालांना मान्यता देण्यात आली आहे.

- फेब्रुवारी 2020 पर्यंत, आतापर्यंत जारी करण्यात आलेला एकूण केंद्रीय शेअर फंड रु 1,842.97 कोटी आहे
- 288 ICAP मध्ये मंजूर केलेली एकूण गुंतवणूक रु. 28,075 कोटी आहे आणि रु. 21,194 कोटी आणि रु. 6,882 कोटी आहे. यापैकी, 30 नोव्हेंबर 2019 पर्यंत एकूण खर्च 6,689 कोटी रुपये होता, त्यापैकी 5,619 कोटी रुपये अभिसरण आणि 1,071 कोटी रुपये CGF अंतर्गत. CGF निधी प्रकाशन 31 मार्च 2020 पर्यंत रु. 1200 कोटींचे उद्दिष्ट पार करेल अशी अपेक्षा आहे.
- NITI आयोगाने पुढील 3 वर्षांत 1,000 हून अधिक क्लस्टर्ससाठी एक नवीन आणि विस्तारित कार्यक्रम प्रस्तावित केला आहे.
- सर्व ओळखलेली कामे पूर्ण करण्यासाठी मिशन 2 वर्षांची मुदत वाढविण्याची मागणी करत आहे.

byjusexamprep.com